

Charakterystyczne zjawiska ze świata popkultury japońskiej

Jedną z najbardziej charakterystycznych cech japońskiej kultury popularnej jest muzyka. J-pop i j-rock są nie tylko nieodłączną częścią japońskiej kultury, ale także częścią życia wielu ludzi na całym świecie. Obydwa terminy obejmują prawie wszystkie gatunki japońskiej muzyki popularnej inspirowanej Zachodem. W muzyce wykonawcy bawią się dźwiękiem, subtelnie zwiększając ekspresję muzyczną w sposób ciekawy dla słuchacza. W dzisiejszych czasach kolejnym trendem pojawiającym się w świecie muzyki jest użycie angielskich wstawek w wielu japońskich piosenkach. Japońscy muzycy tworzą piosenki, które mogą być kochane przez masy, ale jednocześnie dodają temu trochę indywidualności. Ten czynnik pochodzi z wartości i zachowania rzemiosła w odizolowanym kraju, który łączy różne kultury i przekształca je. Coraz więcej młodych ludzi za granicą ogłasza się fanami j-popu, co zbiega się w czasie z rozpowszechnianiem anime na całym świecie, który korzysta z muzyki podczas openingu i endingu¹, a także podczas samego filmu. Młodzi ludzie za granicą zainteresowali się japońską muzyką poprzez anime. Mimo niezrozumiałych słów w piosenkach, mają one rzesze fanów na całym świecie.

Zafascynowani Japonią młodzi ludzie wiele czasu poświęcają na *fansub* – złożenie słowa *fan* i skrótu od *subtitles* (napisy pod filmem). To fanowskie tłumaczenia, czyli po prostu przekład z języka japońskiego na język angielski bądź ojczysty dokonany przez wielbicieli, obecnie rozpowszechniany za pośrednictwem internetu. Ze względu na specyfikę fansubów można wyróżnić dwa rodzaje: *softsuby*² i *hardsuby*³. Zwykle fansuby tworzy grupa kompetentnych osób, które tłumaczą z języka angielskiego lub japońskiego wybrane anime. Odpowiednikiem fansuba jest

¹ Określenia odwołujące się do napisów początkowych i końcowych w produkcjach anime.

² *Softsub* składa się z napisów, które można swobodnie włączać lub wyłączać w odtwarzaczu multimedialnym.

³ *Hardsub*, w którym napisy są na stałe "wtopione" (wrenderowane) w obraz i rozpowszechniane wraz z filmem

skanlacja – z angielskiego *scanlation* – tłumaczenie mangi dokonane przez fanów. Pliki udostępniane w sieci w postaci skanów mang, w których oryginalne kwestie w dymkach zastępowane są przekładem w rodzimym języku. Inną formą poświęcenia się popkulturze japońskiej jest tworzenie AMV (*anime music video*). To plik wideo wykonywany indywidualnie, złożony z jednego lub kilku anime o różnych kadrach, któremu towarzyszy wybrana piosenka. Godziny pracy poświęcone dopasowaniu obrazu do dźwięku wymagają od fanów wiele zaangażowania, cierpliwości, a także znajomości z obsługą techniczną programów komputerowych.

Świat popkultury japońskiej nie jest jedynie "usieciowiony", fani mangi i anime dążą także do fizycznego, pozasieciowego kontaktu. Polscy fani, dzięki idei spotkań mangowych, doprowadzili do stworzenia licznych lokalnych klubów skupiających entuzjastów popkultury japońskiej. W Polsce większe fanowskie spotkania miłośników fantastyki stanowią konwenty, na które trzeba czasami poświęcić wielokilometrowe podróże w celu zgromadzenia się w określonym miejscu i czasie. Praktyka życia konwentowego przywędrowała do nas z USA. W Polsce co roku odbywa się wiele spotkań konwentowych, które skupiają rzesze ludzi w różnym wieku. Większe konwenty mają wynajęte lokalne ośrodki kultury, w których przygotowywane są sale, „każda poświęcona innej aktywności fanów”⁴. Z racji kilkudniowego trwania festiwalu nie może zabraknąć pokoiów do spania tzw. *sleeping roomów*. „Zważywszy na fakt, że fani często przybywają z daleka, z dużą ilością bagażu, a sam konwent to dwu-trzydniowa płatna przyjemność”⁵. Popkultura japońska pozwoliła na rozmycie granic między fikcją a realnością, czego namacalnym dowodem jest *cosplay* (to angielski skrót od słowa *costume play*, oznaczający przebieranie się za postać ze świata fikcji). Na festiwalach *cosplay* pełni rolę konkursowej przebieranki, którą fani długo i starannie przygotowują do publicznej prezentacji. Wpływ bohaterów ze świata fikcji nie zawsze jest korzystny dla nastolatków, ponieważ wielu z nich stara się sprostać niemożliwym standardom. Chcąc naśladować ulubione postaci, tracą swoją osobowość. W produkcjach anime często ukazywane są informacje na temat aspektów edukacyjnych bądź prezentowania kulturowej etykiety. Niuanse japońskiej interakcji sprawiają, że umiejętności

⁴ A. Czaplńska A., *Fandom mangi i anime w Polsce*, Toruń 2006, s. 9.

⁵ Tamże, s. 9.

społeczne czytania języka ciała i mimiki są bardzo przydatne. W japońskiej animacji zwyczajem okazywania szacunku jest kłanianie się, które odbywa się w wielu różnych okolicznościach. Innym sposobem okazania szacunku jest użycie sufiksów do imion i nazwisk. Dopiero w ostatnich latach wersje dubbingowane w anime zaczęły zawierać sufiksy nazw postaci, takich jak *san* (Pan/Pani), *chan* (zdrobnienie imienia bądź nazwiska) lub *kun* (przyjacielskie określenie osoby płci męskiej), które często są pomijane, ponieważ jest to wyjątkowo japoński zwyczaj. Zwrot *itadakimasu* używany przed spożyciem posiłku jest powszechnie tłumaczony jako "dziękuję za to jedzenie", to japońska tradycja zaczerpnięta z buddyzmu, którą można zaobserwować w popkulturze. *Itadakimasu* (いただきます) - "otrzymać", "dostać", "akceptować"; zastosowanie określenia *itadakimasu* wykracza daleko poza jedzenie. I choć jego korzenie sięgają starożytności, powiedzenie frazy przed posiłkami jest dość nowym japońskim zwyczajem. *Itadakimasu* pochodzi z buddyzmu, który uczy szacunku dla wszystkich żywych istot. To myślenie rozciąga się na czas posiłku w postaci podziękowań dla Boga, bóstwa, roślin, zwierząt, rolników, myśliwych, szefów kuchni i dla wszystkich, którzy brali udział w przygotowaniu posiłku.

Wiele z tych istniejących aspektów japońskiej kultury jest wchłanianych przez ludzi i wykorzystywanych w życiu codziennym. Pod takim wpływem młodzi ludzie mogą zmienić sposób, w jaki rozmawiają i traktują innych ludzi, co daje możliwość odwrócenia uwagi od kluczowych aspektów rozwoju. Ważną cechą dojrzewania każdego człowieka jest samookreślenie, które można zdefiniować jako sposób postrzegania siebie. Duży wpływ na wizerunek mają osobiste wybory, na które z kolei oddziałują wyobrażenia i skojarzenia czerpane przez nastolatków z popkultury. Obcowanie z popkulturą znacznie oddziałuje na samookreślanie się nastolatków w dorosłym życiu.

Marta M. Słomczyńska